

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Quae sint legitimae causae excusantes Episcopos, & parochosa residentia.
punct. 4

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

jure statuta. Nam textus loquens de Episcopis 7. q. 1. depofitionis, reclusionis que in monasterium pœnam imponant; ferendum tamen non latam. c. pervenit. 7. q. 1. & aliis. Et idem constat ex 100. tit. de clericis non residentibus.

7 De aliis vero beneficiis inferioribus curam animarum habentibus est difficultas, an ipso iure ob non residentiam privati sint beneficii? Difficultatem fecit text. in cap. extirpanda. §. qui vero. de prœbendis. vbi Innoc. III. in hæc verba scribit. Qui vero parochialem habet Ecclesiam, non per vicarium, sed per se ipsum illi deserviat in ordine, quem ipsius Ecclesie cura requirit, nisi forte dignitati, vel præbendæ parochialis Ecclesia sit annexa, in quo casu concedimus, ut qui talem habet præbendam, vel dignitatem, cum oporteat eum in maiori Ecclesia deservire, in ipsa parochiali Ecclesia idoneum, & perpetuum habeat vicarium canonicè institutum, qui, ut prædictum est, congruentem habeat de ipsius Ecclesie proventibus portionem, aliquam illa se sciat auctoritate huius decreti priuationem liberè aij conferenda, qui velit, & possit quod dictum est adimplere. Ex quo textu videtur colligi, parochium abentem priuationem esse ipso iure beneficio, cum liberè alius confectri possit. At in cap. ex tua. cap. clericos. cap. inter quatuor. & aliis. de clericis, non resid. solum per sententiam post monitionem, & citationem priuandum venit.

8 Gloſſa ergo in suprad. e. verbo priuatum, varias huic textui explicationes adhibet. Primo dicit subiacellendum esse post monitionem sic absentem ipso iure priuatum esse, & non antea: ne hic textus corrigat plures textus relatos in tit. de clericis non residentibus. Sed hoc inconueniens non curatur ex hac explicatione; si quidem ex text. in cap. tuos. cap. clericos. cap. inter quatuor. de clericis non resid. non priuatur absens beneficio ipso iure post admonitionem, sed venit priuandus. Ergo ob huiusmodi defectum non debet parochiali privati: si quidem assignatio ad suspensionem deuoluitur. Quapropter credo probabilius priuationem non extendi ad habentem dignitatem, vel præbendam, cui est parochialis annexa, sed solum ad eum, qui per se ipsum beneficio parochiali deservit debet; illa enim verba, nisi forte, &c. per parenthesis dicta sunt, & priuatio ad primum casum solum refertur: sic gloss. ibi. Garc. 3. p. de benef. 2. n. 133. relata ergo ad primum casum ipso iure imponitur: neque inde fit huiusmodi textum corrigere textus relatos in tit. de clericis non resid. sed illis in suo robore relatis quoad beneficia feruitura, addidi hic textus priuationem ipso iure pro parochialibus. An vero hanc priuationem præcedere debeat monitio? Affirmat Innoc. & negat Abbas ibi: sed distinctio, quam tradit Azot. 2. p. lib. 7. c. 6. q. 4. mihi probatur, nempe non esse opus monitione, si deictum absentie est notorium. Item si manifestum sit, parochium pro derelicto beneficium habere, secus vero si hæc non constat.

9 Grauior tamen dubitatio est; an hæc pœna priuationis ipso iure locum habeat post Trid. decretum? Videtur habere, eo quod Trid. sess. 6. cap. 1. non tollit pœnas non residentibus impositas, sed potius illas renouat, ut constat ex illis verbis: Statuta sancta synodus antiquis canonibus, qui temporum, atque hominum iniuria penè in desuetudinem abiierunt, aduersus non residentes promulgatos, innouare, quemadmodum virtute presentis decreti innouat.

Ceterum existimo temperatam esse hanc pœnam aliqua ex parte, quatenus in suprad. c. 1. sess. 23. liberum Episcopo relinquunt post citationem factam abentes contumaces per censuras Ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliisque iuris remedia etiam vsque ad priuationem compellere. Ergo manifestum est facta citatione non esse ipso iure priuatos; cum liberum sit Episcopo post citationem vsque ad priuationem eos compellere: si enim ipso iure privati essent, deberet Episcopus ad declarationem procedere, neque liberum illi esset aliis remedijs uti, sic Flamin. lib. 1. de resignat. cap. 20. n. 61. & decimum refert Garcia 3. p. de benef. c. 2. n. 139. Aug. Barbosa allegat. 53. num. 105.

10 Quinto dubitabis qualiter procedere debeat Episcopus aduersus parochos non residentes? Plures censent post citationem, seu monitionem censuris Ecclesiasticis compellendos esse, deinde sequestratione, subtractioneque fructuum, ac tandem beneficij priuatione, neque posse hunc ordinem inuerrere, cum sic appositus à concilio: concilium namque non liberum reliquit Episcopo hunc ordinem inuerrendi, sed solum illi liberum reliquit, ut seruato hoc ordine per censuras Ecclesiasticas, & sequestrationem fructuum, aliisque iuris remedia vsque ad priuationem procederet: sic à Rota refert decimum Praxis Episcopalis 2. p. c. 4. n. 96. in fine, & tenet Aug. Barbosa 3. p. de benef. Episc. alleg. 53. n. 105. Vgolin. de officio Episc. c. 15. §. 4. n. 4.

Ford. de Castro Sum. Mor. Pars II.

At probabilius credo, non esse obligatum Episcopum omnia illa remedia illo ordine tentare, sed posse uti quo maluerit, vel censuris, vel subtractione fructuum, vel beneficij priuatione; quia in suprad. textu concilij non cauetur illum ordinem esse seruandum. Non est ergo hæc obligatio Episcopo imponenda; & ita tenet, refertque decimum Garcia 3. p. de benef. cap. 2. n. 139. Aug. Barbosa in declar. ad suprad. cap. 1. n. 16. ibi arbitrio Episcopi relicto est qua via, & quo remedio ex his uti voluerit contra non residentes.

Sed est omnino notandum, post factam monitionem sub censura, vel sub pœna subtractionis fructuum, beneficijque priuatione sex menses transire debere, ut possit executioni mandari, ita ut post quemlibet terminum pœna sex menses transcant; alijs nulla erit executio, colligitur ex c. ex tua, de clericis non residentibus, & ibi Abbas, & pluribus decisionibus Rotæ comprobatur Garc. d. c. 2. à num. 154. & 156. Barbosa 3. p. de benef. Episc. alleg. 53. n. 105.

11 Sed inquires: an personaliter citari absens debeat, an sufficiat vocari per edictum? Respondeo, si fraudulenter se absentat, ita ut inueniri non possit, sufficiens erit per edictum tripliciter promulgatum cum vocare dato post cuiuslibet edicti publicationem termino competente ad comparandum, spectata qualitate personæ, & loci distantia: iuxta textum in cap. ex tua, de clericis non residentibus. Si autem inueniri facile possit, sufficiens erit cum semel personaliter citare, seu monere, iuxta text. in cap. inter clericos. cap. inter quatuor. ed. tit. sic Azot. 2. p. infl. moral. lib. 7. cap. 6. §. 5. imo aliquibus placet iuris scilicet, vbi commoretur, etiam si extra regnum, & in partibus Indiarum, citandum personaliter esse: iuxta supradictos textus. Sic Zueallos contra com. quæst. 809. num. 17. Garcia 3. part. cap. 2. n. 155. referturque à Rota sic fuisse iudicatum. Existimat tamen Garcia in citatione personali non esse opus expectare semestre post terminum citationis ad executionem pœnæ, sed statim exequi posse, sed nullum adducit fundamentum: illud autem videtur esse posse: quia semestre solum est datum, cum per edictum vocatur qui se fraudulenter absentat, cap. ex tua, de clericis non resid. ac cum personaliter citatur, c. clericos, c. inter quatuor, semestre non datur, sed solum dicitur beneficiis absentes, si moniti, vel expectati non redierint, & iuste impediti non sint, suis Ecclesijs priuari debere: contenti Gloſſa c. quoniam. ut licet non constet in verbo canonibus.

Nihilominus Barbosa alleg. 53. n. 105. censet post quamlibet monitionem terminum expectandum esse semestris, quod videtur indicare illa verba, vel expectati, & placet mihi hæc sententia, quia benignior.

Neque est necessarium citationem esse solemnem, & iudicialiam, sufficit si sit simplex, & extrajudicialis; quia ad huiusmodi citationem, seu monitionem, spoliatio de facto subsequi potest, ut constat ex cap. ex parte, cap. ex tua, cap. qualiter, de clericis non residentibus, & tradit Abbas dicto cap. ex parte. n. 4. Felin. cap. 2. sub num. 3. de restr. Gregor. Lopez leg. 16. tit. 16. part. 1. verbo tollere; & alijs relatis Garcia 3. p. de benef. cap. 2. num. 130.

12 Deinde aduerte, nequaquam posse Episcopum sub pœna excommunicationis late sententiæ prohibere parochum; ne ultra bidduum à sua Ecclesia abſit illo inconsulto: ad summum enim sub aliqua pœna leui pecuniaria id prohibere poterit; compulſio enim per censuras, subtractionemque fructuum non conceditur Episcopo nisi aduersus abentes contumaces: & ita tenet, & decimum refert Aug. Barbosa in declar. concil. n. 15. ibi Episcopus potest prohibere parochum sub pœna pecuniaria arbitraria, qua tamen dimidiam decimam non excedat, ne ultra bidduum à sua Ecclesia possint abſeſse, non tamen id prohibere potest sub pœna excommunicationis lata sententiæ.

Tandem aduerte, executionem pœnarum contra Episcopos, & parochos non residentes suspendi non posse vilo priuilegio, exemptione, aut statuto, aut appellatione interposita, quæ solum effectum deuoluntium habet, non suspensiuum, sic concil. sess. 23. c. 1. vbi quod si per edictum, & alijs relatis notauit Garc. 3. part. de benef. c. 2. à n. 161.

Hucusque diximus de pœnis impos. & imponend. Episc. & parochis non residenti. Nam de pœnis impostis canonicis, & dignitatibus Ecclesiarum cathedralium, aliorumque beneficiorum residentiam expostulantibus, diximus tract. 7. dist. 3. p. 6.

P V N T V M IV.

Quæ sint legitima causæ excusantes Episcopos, & parochos à residentia.

- 1 Trimestris absentia Episcoporum conscientia concilium remittit.
- 2 Ultra tres menses quid statuit concil.
- 3 Quid pro curatis.
- 4 Expenduntur causæ legitima absentia.
- 5 Cardinales Episcopi ob assentiam in Romana curia excusari à residentia in suis Episcoparibus aliqui affirmant.

- 6 Verius est oppositum.
- 7 Apponitur quadam limitatio.
- 8 Quid dicendum de officio cancellarij, penitentiarij, collecto-
ris, auditoris, &c.
- 9 Qualiter ob officium regij præsidis, confessorij, consiliarij execu-
tarij à residentia possint.
- 10 Quid dicendum de officio inquisitoris generalis,

Cum Episcopi solum duobus, vel tribus mensibus per an-
num absint, remittit concilium sess. 23. c. 1. eorum con-
scientiæ iudicare, an ex legitima causa absint. Solum aduerto le-
uiorem causam ad hanc absentiam breuem requiri, quam si
longiori tempore continuaretur. Quod vero Sotus lib. 10. de iust.
q. 3. art. 4. dicit, & cum eo alij doctores, ad hanc absentiam hone-
standam sufficere, si fiat animi recteandi causa, consanguineos, vel
amicos iniuendi, non satis mihi probatur. Hanc enim causam
ad mensē vnum putarem sufficientem, raro ultra. Quia satis
necessitati natura illo spatio prouideret, sic Valq. opusc. de benef.
c. 4. §. 2. art. 1. d. sub. 3. n. 147.

2 Si vero ultra tres menses in toto anno absentia protogan-
da est, decernit concilium nequam Episcopo licere, nisi
Christianam charitatem, vrgens necessitas, debita obedientia, ac
euidens Ecclesiæ, vel reipublicæ utilitas exigant. Et insuper à
Romano Pontifice, vel Metropolitanano, vel eo absente suffra-
ganeo Episcopo antiquiori residente, causæ legitimæ absentia
in scriptis approbentur, nisi cum absentia incidit propter
aliquid munus, & reipublicæ officium Episcopatus adiu-
ctum, quod quia notorium est, & interdum repentinum, hac
approbatione non indigebit. Ad eundem scilicet Metropolitanum
vel illo absente antiquiorem Episcopum residentem pertinebit
prouidere, vt prouinciales Episcopi resideant, & penis canonicis
compellantur.

3 Pro curatis vero, aliisque quibus animarum cura ob benefi-
cium commissa est, statuit concilium supra, sess. 23. c. 1. vt quan-
doque causa prius per Episcopum cognita, & probata abesse
contigerit, vicarium idoneum ab ipso ordinario approbandum
cum debita mercedis assignatione relinquat. Discedendi autem
licentiam in scriptis gratique concedendam vtra bimestre tem-
pus, nisi ex graui causa non obtineant.

4 Prima causa legitimæ absentia à concilio designata est
Christianam charitatem, quando nempe Episcopi industria, & præ-
sentia necessaria esset ad inimicitias, grauesque discordias se-
dandas, alicuius populi graui peccata vitanda. Sed cauendum
est, ne id fiat cum notabili Ecclesiæ propriæ detrimento sic To-
ler. sum. lib. 5. c. 4. Aug. Barboia alleg. 53. n. 6. Secunda causa est
vrgens necessitas, quæ tum ex infirmitate, tum ex alio impedi-
mento extrinseco nasci potest. Tertia est debita scientia illius
qui præcipere potest. Quarta est euidens Ecclesiæ, vel reipub-
licæ utilitas, quæ causa qualiter intelligendæ sint, vt possint
Episcopus, & parochos à residentia exulare, collige ex iis quæ
diximus tract. 7. disp. 3. punct. 9. per plures §§. Solum est aduer-
tendum archi. vinculo Episcopos, & parochos ad residen-
tiam teneri, quam canonicos cathedralis Ecclesiæ: idèque
non quælibet causa exculans canonicos à residentia, exulare
valet parochos, & Episcopos, qui iure diuino naturali residere
tenentur.

5 Solum de Cardinalibus Episcopis restat examinandum,
an ob assistentiam in Romana curia exculentur à residentia in
suis Episcopatus. Aliqui doctores canonicæ affirmant, quos
refert, & sequitur Barb. alleg. 51. num. 21. Gonzal. gloss. 24. n. 128.
Mouentur, quia Cardinales Pontifici assistent, illiusque sunt
consiliarij pro vniuersalis Ecclesiæ regimine. Ergo eorum assis-
tentia in Romana curia cedit in euidencem Ecclesiæ utilitatem.
Deinde spectato iure communi tenentur in curia apud Summum
Pontificem residere. c. bona. el. 1. de postul. pralat. c. 2. de cler.
non resid. ita vt absque expressa licentia Pontificis non se possint
à curia absentare, Ergo sufficienter à residentia in suis Episcopatus
exculantur.

6 Nihilominus dicendum est ex vi Cardinalatus neminem
exculari à residentia sui Episcopatus: videtur decisum à Trid.
sess. 23. cap. 1. de reformat. ibi etiam si sancta Romana Ecclesia
Cardinales sint, obligari ad personalem in Ecclesia, vel diocesi
residentiam. Quapropter antiquo iure nullus Cardinalis eligi po-
terat in Episcopum, eo quod ratione Cardinalatus debebat Romæ
assistere, quod compati non poterat cum assistentia debita
Episcopatus: si tamen aliquando Pontifex alicuius Episcopi
Cardinalis consilio, & industria indiget ad causas decidendas,
negotiaque graui pertractanda, quæ æquè benè expediti non
possunt per alios Cardinales, non Episcopos, poterit à residentia
eum exulare. Secus vero, si æquè benè negotia per alios
expediti possunt, vt regulariter contingit. sic Caietan. 2. 2. q. 185.
art. 5. Sotus lib. 10. de iust. q. 3. art. 4. Azor. 2. p. infir. moral. lib. 7.
cap. 4. q. 7. Valq. opusc. de benef. cap. 4. §. 2. art. 1. dub. 2. num. 141. &
in fine.

7 Limitati hæc doctrina potest, nisi Episcopatus ita Romæ
vicinus sit, vt Romæ assistens Cardinalis pensetur in illo assis-
tere, maxime si negotijs sui Episcopatus personaliter inuigilat,
& non tantum per vicarium, quia iis circumstantiis assistentia

Romæ videtur causam legitimam præbere absentia: sic alius relatur
Valquez supra.

8 Ex his inferitur. Primò qualiter ob officium vicecancellari-
rij, penitentiarij, auditoris camerae, Rotæ, thesaurarij, cano-
toris, & similia exculati possit Episcopus, vel parochus à re-
sidentia. Et dicendum est, nequamquam exculati possit, si alij ad-
sint, qui æquè benè hæc officia præstare possint. Nam cessante
euidens Ecclesiæ, vel reipublicæ utilitas in eorum absentia: sic re-
latur Caiet. & Sor. tradit Azor. lib. 7. cap. 4. quæst. 5. Valquez d.
dub. 2. n. 141. cum aliis. Idem dicendum est de officio subcolle-
ctoris apostolici, non exculare Episcopum, vel parochum à re-
sidentia; si quidem per alios legitime præstari poterit. Gonzalcz
gloss. 6. n. 266. Aloyf. Riccius resolut. 393. n. 4. Barboia alleg. 53.
num. 88.

9 Secundo inferitur ob officium Regij præsidis, confessorij,
consiliarij, Proregis; & similia fas non esse Episcopo, vel pa-
rocho à sua Ecclesiâ, vel diocesi abesse, nisi forte ea sit homi-
num penuria, vt non inueniatur qui hæc munera legitime præ-
stare possit. Nam hoc inuenio absentia Episcopi non cedit in
euidencem reipublicæ utilitatem. Azor. 2. p. infir. moral. lib. 7. c. 4. §.
6. Valq. opusc. de benef. c. 4. §. 2. art. 1. dub. 2. n. 140. Aug. Barboia alleg.
53. n. 17.

Dices Episcopus minori stipendio, quam alios, hæc munera
exercere, & cum maiori splendore, Ergo ob hanc rationem pote-
rit Rex illos eligere. Respondeo cum Valq. id leuis considerationis
esse: quia cura animarum diuinitus humanòque splendore est præ-
ferenda: præcipue cum absque illa humana auctoritate officia
possint rite & legitime exerceri.

10 Tertio inferitur quid sit dicendum ob officium inquisi-
toris generalis? Valq. loco allegato, dub. 2. num. 139. credit ob
hoc officium legitime Episcopum à residentia exculari: quia
vix hoc officium per alium, quam per Episcopum potest præ-
stari. Sed contrarium probabilius existimo, cum in Hispania
officium hoc non Episcopi sæpe commissum sit, & ab eisdem
legitime præstitum. Deinde officium inquisitoris non exulat
parochum à residentia. Ergo neque officium maioris inquisi-
toris exculat Episcopum: & ira tenet, & decisum refert Gon-
zal. gloss. 6. n. 265. & gloss. 43. n. 164. Aloyf. Riccius resolut. 393. n. 4.
Aug. Barboia alleg. 53. n. 87.

PUNCTVM V.

An stante causa legitima possit Episcopus, vel pa-
rochus à beneficio abesse.

- 1 Constas quid præstare debeant Episcopi.
- 2 De parochis dubitatur, an debeant pro absentia bimestri cu-
ram ordinario, probare causam? Affirmatiua sententia,
vt tenenda proponitur.
- 3 Non caret probabilitate contrarium.
- 4 Potest Episcopus sua constitutione sancire, ne ultra hebdoma-
dam parochus absit absque eius licentia.
- 5 Vtra bimestre esto legitima causa absentia notoria sit, non
potest parochus absque licentia abesse.
- 6 Vtra bimestre non potest parochus ex sola petita licentia
non concessa se absentare, tamen si irrationabiliter negentur.
- 7 Si quis absit ex legitima causa, à superiore tamen non
probata, non facit fructus suos.
- 8 Idem est, si approbationem in scriptis non obtineat.

DE Episcopis iam dictum est duobus, vel tribus mensibus
per annum sine continuis, sine discretis, posse absque
vlla approbatione superioris abesse. Vtra ites menses indigent
approbatione, nisi cum munus, & reipublicæ officium Episco-
patibus annexum obligat ad hanc absentiam, eo quod tunc
causa publica, & notoria est: vt inquit concil. sess. 13. cap. 1. de
reformat.

2 Dubium ergo est, an idem dicendum sit de parochis,
possint ne illis duobus mensibus à concilio concessis abesse ex
causa: quæ sibi legitima vni fuerit, an vero teneantur eam co-
tam ordinario probare? Et quidem quod possit parochus per
vnum, vel duos dies abesse, imo per hebdomadam ex causa,
quæ sibi iusta videatur, relicto vicario idoneo à se designato,
vniuersalis consuetudo declarat. August. Barboia 3. part. de præs.
episc. alleg. 53. num. 106. Pro vno autem, vel altero die li-
berali absentia, si nullus est in parochia infirmus, poterit abesse
nullo constituto vicario; quia non adest morale periculum ne-
cessitatis eius presentia. Barboia supra. Solum ergo de absentia
bimestri est controuersia, an fieri possit, quin ordinarius
causam absentia prober? Negat Anton. Gomez. in explian.
bulla cruciatae. cap. 7. ad 4. clausulam num. 21. Vgolm. de postul.
episc. cap. 15. §. 5. num. 2. Præcius in praxi Episc. p. c. 3. num. 26.
in fine. Lessius lib. 2. de iust. cap. 34. num. 159. Garcia 3. part. de
benef. cap. 2. num. 22. August. Barboia allegat. 53. num. 96. Valq.
opusc. de benef. cap. 4. §. 2. art. 1. dub. 3. num. 149. Fundamentum
desumitur ex verbis concilij sess. 23. cap. 1. dicentis quod quan-
doque eos (scilicet parochos) causa per Episcopum prius
cognita